

СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД З РОЗГЛЯДУ СПРАВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ: ПОМИЛКА ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ?

Захаренко М.О.,

*IV курс, юридичний факультет,
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка*

Питання необхідності створення спеціалізованого суду з розгляду справ у сфері інтелектуальної власності вже досить тривалий час розглядається сучасними юристами.

Приймаючи рішення про створення відповідного суду необхідно вивчити досвід держав, що вже мають подібні суди, проаналізувати доводи на користь його створення та проблеми, пов'язані із створенням такого суду.

Насамперед коротко проаналізуємо досвід зарубіжних країн у цьому питанні. Перший приклад - Федеральний патентний суд у ФРН. Діяльність його регламентується окремим законом, він діє незалежно від органів виконавчої влади, а особливістю є те, що до його складу входять судді-юристи та судді, що мають освіту в галузі техніки та патентування. Варто зазначити, що однією з вимог до суддів патентного суду є стаж роботи у якості експерта в патентному відомстві. Разом з тим Федеральний патентний суд ФРН лише приймає рішення стосовно надання прав на об'єкти промислової власності. А справи про порушення прав на об'єкти промислової власності розглядаються цивільними судами загальної юрисдикції.[2; 30]

Наступний приклад - патентний суд Швеції, при створенні якого за основу була взята модель патентного суду Німеччини. Він діє як судовий орган, який абсолютно незалежний від патентного відомства. В Патентному суді Швеції створено три колегії (сенати) для

розгляду справ у різних галузях техніки та скарги щодо охорони прав на товарні знаки та промислові зразки. [2; 30]

Сучасна судова система Великої Британії щодо вирішення патентних спорів передбачає наявність патентних судів графств, які розглядають справи, що пов'язані із правами промислової власності, по першій інстанції. Патентні суди графств були створені відповідно до закону Великої Британії про авторське право, промислові зразки та патенти 1988 році як альтернатива Патентному суду, що діє у складі Високого суду. Юрисдикція патентних судів графств розповсюджується на територію всієї країни. Судочинство в патентних судах графств є більш оперативним і дешевим, ніж у Патентному суді. Тісна взаємодія патентного відомства, патентних судів графств та Патентного суду дозволяє забезпечити високу ефективність британської судової системи. [2; 31]

Слід зазначити й той факт, що в тих європейських країнах, де відсутні патентні суди, спори, що виникають у сфері інтелектуальної власності розглядаються у цивільному чи кримінальному провадженні загальними судами загальної юрисдикції або в залежності від предмету спору розподіляється або загальними судами загальної юрисдикції, або адміністративними судами. Тобто, в жодній країні відсутня така розгалужена система підвідомчості, яка виникла в Україні після створення спеціалізованого адміністративного суду, та яка навряд чи позитивно відіграє роль у швидкому, повному, об'єктивному розгляді спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності та гідному рівні захисту прав та законних інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності.

Ще одним цікавим прикладом є Російська Федерація, яка має схожу до України державну систему правової охорони інтелектуальної власності. На початку липня почав роботу перший у Росії спеціалізований суд: Суд з інтелектуальних прав, для роботи в якому указом Президента Росії призначено 15 суддів. Новий суд з інтелектуальних прав діятиме в сфері патентних прав і торговельних марок, а питання авторських прав здебільшого опинились поки що поза зоною уваги даного суду. [1]

Таким чином, очевидним є факт, що кожна держава по-різному визначає структуру спеціалізованого суду у сфері інтелектуальної власності. Але, так чи інакше, досвід зарубіжних країн свідчить про те, що створення такого суду є необхідним для нормального та ефективного розгляду справ, що належать до зазначеної категорії.

Тим не менше, не можна говорити про беззаперечну необхідність застосування досвіду зарубіжних держав в цьому питанні без належного дослідження українського підґрунтя для створення відповідного спеціалізованого суду. Тому спробуємо, насамперед, навести аргументи, що вказують на доцільність створення

спеціалізованого суду у сфері інтелектуальної власності у судовій системі України.

Насамперед, диференціація відносин інтелектуальної власності обумовлює розгляд спорів судами різної спеціалізації (цивільні та кримінальні, адміністративні та господарські). Проблема полягає в тому, що відносини у сфері інтелектуальної власності складаються як з адміністративних, так і цивільних, а тому регулюються нормами різних галузей права, і розглядаються судами різної спеціалізації. Така ситуація має наслідком неоднозначність судової практики, що негативно впливає рівень захисту прав осіб. Більше того, процесуальне законодавство України не має чітко визначеного кола спорів у сфері інтелектуальної власності, що належать до юрисдикції того чи іншого суду. Це також певним чином ускладнює процес реалізації права на судовий захист.

Важливо також відзначити, що розгляд справ у сфері інтелектуальної власності потребує наявності у суддів комплексних знань з юриспруденції, інтелектуальної власності, та спеціальних технічних знань. Очевидно, що при відсутності у суддів таких знань, необхідним є призначенням судової експертизи, висновок якої вирішує технічні питання. Однак експертний висновок, як і будь-який доказ, для суду не має заздалегідь встановленої сили. Звідси слідує, що для належної оцінки такого доказу суддя має володіти певними спеціальними знаннями. На сьогодні, при відсутності спеціалізованого суду та відповідно відсутності «спеціалізованих» суддів, рішення приймаються, покладаючись на висновок експертизи, або призначається повторну/додаткову/комісійну експертизу, яка має наслідком затягування строків вирішення справи. Тому створення спеціалізованого суду значно зменшить випадки призначення експертизи, яка буде призначатися лише у особливих випадках, коли не буде достатньо навіть спеціальних знань суддів.

До того ж, на сьогодні розгляд справ у сфері інтелектуальної власності має низку проблем, які можуть бути вирішені шляхом створення спеціалізованого суду. Насамперед такими є: тривалість розгляду справ у сфері інтелектуальної власності (середній строк нині складає 2,5 роки); наявність проблеми визначеності підвідомчості та підсудності досліджуваної категорії справ (наприклад, якщо справ підвідомча адміністративному суду – за місцем знаходження позивача, якщо цивільному – відповідача, у разі вчинення правопорушення – за місцем його вчинення, у разі вчинення правопорушення у мережі Інтернет- взагалі чітко не встановлено); відсутність єдиної практики застосування законодавства щодо досліджуваної категорії справ тощо.

З зазначеного вище впливає об'єктивна необхідність у створенні спеціалізованих судів у сфері інтелектуальної власності. Проте, не можна не зазначити про певні проблеми, які можуть

виникнути при створенні таких судів, і які можуть сприйматись як свідчення недоцільності їх виокремлення. Тому наведемо найбільш гострі проблеми та можливі шляхи їх вирішення. Насамперед, постане потреба значного фінансування з державного бюджету для формування та забезпечення матеріально-технічної бази нових судів. Для зменшення видатків можливим є створення спеціалізованих судів на базі діючої системи господарських судів. Наступною проблемою буде необхідність внесення ґрунтовних змін до низки нормативно-правових актів. Так чи інакше цього не уникнути, однак, слід зазначити, що такий процес був необхідним та доцільним навіть без створення відповідних судів, оскільки невизначеність та суперечливість законодавства є, на сьогодні одним з факторів гальмування та затягування процесу розгляду справ у сфері інтелектуальної власності. Для полегшення та пришвидшення процесу зміни законодавства не зайвим буде використання досвіду зарубіжних країн у цьому питанні. Також, на нашу думку, логічним завершенням оновлення чинного законодавства має стати прийняття Процесуального кодексу інтелектуальної власності України, що стане запорукою швидкого та ефективного розгляду відповідної категорії справ та основою діяльності спеціалізованих судів. Очевидним є те, що створення спеціалізованих судів потребуватиме, насамперед, значної кількості кваліфікованих кадрів. Разом з тим процес підготовки може зайняти досить тривалий проміжок часу. Тому доцільним буде залучення до спеціалізованих судів суддів, які вже мають відповідну освіту та досвід вирішення таких спорів, або брали участь у програмах підвищення кваліфікацій ЄС, або є спеціалістами у сфері інтелектуальної власності і можуть скласти кваліфікаційний іспит для отримання статусу судді.

Отже, з зазначеного вище, можна зробити висновок про необхідність створення спеціалізованих судів у сфері інтелектуальної власності. Більше того, проблеми, які можуть виникнути при формуванні системи таких судів, можуть бути вирішені шляхом удосконалення законодавства та проведення інших дій, які частково описані вище. Тому, на нашу думку, створення спеціалізованих судів у сфері інтелектуальної власності, матиме наслідком, у першу чергу, покращення процесу реалізації права на захист у цій сфері, а також зробить його більш ефективним та якісним. Разом з тим створення таких судів матиме наслідком низку технічних проблем, починаючи від обрання моделі системи спеціалізованих судів закінчуючи законодавством, що регулюватиме їх діяльність. Проте ці процеси є логічними і закономірними, а тому для їх подолання необхідно є злагоджена робота науковців та практикуючих юристів, яка зробить можливою створення системи спеціалізованих судів, яка буде дійсно дієвою та ефективною.

Науковий керівник: Доцент кафедри інтелектуальної власності інтелектуальної власності НУ "Одеська юридична академія", заступник начальника відділу судового захисту ДП "Український інститут промислової власності", к.ю.н. Микола Потоцький

Список використаних джерел

1. В Росії почав роботу Суд з інтелектуальних спорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pakharenko.com/ua/about/news/2013/07/09/334/>
2. Проблеми створення патентного суду України/ ГалятичМ. – Юридична Україна, 5/2003. – Юрінком Інтер, 2003. – с. 30